

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. VII. Declaratur ulteriùs, & probatur ratio actus primi in Deo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

TOMVS I. effectivam & receptivam actualis intellectio- nis, ait nihilominus posse ratione nostrâ in eo concipi principium aliquod radicale intelligendi, in quo actualem intellectio- nem & volitionem esse ait, tanquam operationes immanentes.

SECTIO SEPTIMA.

Declaratur alterius, & probatur ratio actus primi in Deo.

I. In actu primo intelligendi in genere, tria præcipua recipiuntur.

Præcipuum in actu primo intelligendi.

II. Alia Dei attributa habent ali- quid per modum radicis, Ergo & actualis intellectio.

III. Essentia Divina est aliquo modo radix relationum.

Intellectio est quodam modo radix volitionis.

VT ergo declaratur quo pacto, seclusis imperfectionibus, sit in Deo actus primus, seu principium radicale intelligendi, notandum, in actu primo intelligendi generatim sumpto, tria potissimum reperiri. Primum est virtus, Physicè actualis intellectio- nis productiva: hanc autem, ut dixi, certissimum est in Deo respectu intellectio- nis essentialis non reperiri, quæ nimirum essentialiter est improducta. Secundum est, virtus intellectio- nis receptiva; & hic similiter conceptus à Deo quàm longissimè removendus, utpote qui apertam involvit imperfectionem. Tertium denique, & præcipuum in principio radicali intelligendi, est vis quædam perceptiva objectorum, ab actuali intellectio- ne repræsentatorum: cum ergo non minùs hoc Deo competat, quàm animæ vel Angelo, poterit hæc ratio mente in Deo præscindi ab intellectio- ne actuali tanquam id quod denominatur intelligens, & percipiens objectum; sicut etiam in anima & Angelo ejusmodi concipi ratio potest. Hunc itaque conceptum sic præcisum, vocamus actum primum, ac virtutem & facultatem intelligendi, seu radicem intellectio- nis actualis, non productivam aut receptivam, sed aptam ab illâ denominari, eamque essentialiter exigentem.

Quod ergo hujusmodi aliquid reperiri in Deo possit, probatur ex aliis Dei Attributis, *Iustitia, Misericordia, &c.* respectu quorum, in communi Theologorum sententia, Natura seu Essentia Divina habet se instar radicis, quæque per modum quasi substrati varias ab illis denominationes accipit: ergo & aliquid ejusmodi dari in Deo sine incommodo potest respectu actualis intellectio- nis, quodque denominationem intelligentis ab eâ recipiat, sicut à misericordia recipit denominationem misericordis, & sic de aliis. Quod verò hic ratione nostrâ sit actus primus, videtur manifestum: inprimis enim non est actus secundus intelligendi, cum ab actuali intellectio- ne præscindatur: deinde est aptitudo ad recipiendam ab intellectio- ne actuali denominationem intelligentis, & percipiendus objectum: nihil ergo ei deest ad actum primum intelligendi.

Conf. Absoluta in Deo secundum omnes, sunt priora relativis: unde essentiam concipimus ut aliquo modo radicem relationum. Relatio itaque Paternitatis sequitur ratione nostrâ ad Naturam, eique suam tribuit denominationem, & tamen Natura nullo modo est principium, vel effectivum relationis Paternitatis, utpote essentialiter improducta, vel receptivum. Conf. secundò: Intellectio actualis in Deo, est aliquo modo ratione nostrâ radix Logica volitionis actualis, ut cum S. Thoma 1. part. quæst. 19. art. 1. Corpore, communis habet Theologorum sententia. Sicut ergo intellectio concipi potest ut aliqua ratione prior volitione secum identificata, quidni ad ipsam etiam intellectio- nem concipi aliquid cum fundamento

poterit, ut eâ aliquo modo per rationem prius, quantumvis realiter cum illa identificetur.

Secundò probatur Conclusio: Si quid obstat quo minùs concipi in Deo possit hujusmodi actus primus, est ob imperfectionem aliquam, quam involveret: sed nullam involvit: ergo, probatur minor: imperfectio hæc esset potentialitas respectu actualis intellectio- nis; sed nulla est in hoc potentialitas, ergo: minor hæc probatur: licet enim conceptus ille objectivus sit actus primus, ac radix, & aliquo modo potentia respectu intellectio- nis actualis, non tamen est in potentia respectu illius; hoc namque sonat vel quòd eam actu non habeat, vel saltem quòd possit non habere, quorum tamen hic neutrum reperitur: essentialiter quippe illam habet: sicut Essentia non est in potentia ad Relationes, & alia Attributa, esto per rationem ab iis præscindi possit, tanquam quid aliquo modo illis prius.

Non rectè ergo contra actum primum hoc modo explicatum infert P. Herice citatus, actum primum non distingui à secundo: clarissimè enim distinguitur: sicut namque in creatis est actualis intellectio, quæ tribuit ut quo denominationem intelligentis, & aliud realiter distinctum quod denominationem illam recipit ut quod; ita in Deo ratione nostrâ duos cum fundamento distinguere conceptus possumus, actualem scilicet intellectio- nem, quæ ut quo tribuit denominationem intelligentis, & aliud ratione distinctum, quod eam ut quod recipit: hic verò conceptus formaliter in actuali intellectio- ne non reperitur.

Nec etiam urget, quod opponunt nonnulli, Deum scilicet essentialiter esse actu intelligentem, ergo in eo nullus est actus primus. Hoc, inquam, non urget; solum enim probat, non posse dari in Deo actum primum realiter à secundo distinctum, seu ita, ut possit sine actuali intellectio- ne existere; non tamen probat, non posse duos hujusmodi inadæquatos in eo conceptus per intellectum distingui, & non realiter, sed intentionaliter, ab invicem separari. Sicut *Eus* idem sonat quod potens, seu aptum existere, estque, nemine negante, conceptus communis Deo & creaturis, licet in Deo non possit; non actu existere, in creaturis verò ita potest existere, ut possit non existere. Quemadmodum ergo hic, licet Deus essentialiter actu existat, abstracti nihilominus secundum omnes potest conceptus *Entis*, seu potentis, vel apti existere, communis Deo & rebus creatis; ita abstracti similiter poterit conceptus potentis, seu apti recipere denominationem intelligentis, esto essentialiter actu intelligat.

Objicies, (estque præcipua difficultas in hac materia) Deus est actus purus, ergo nihil admixtum habere debet potentia nec actus primi: potentia quippe necessariò potentialitatem, potentialitas imperfectionem involvit. At sanè hoc opponi videtur communi Theologorum sententia; apud quos nihil frequentius, quàm ut rationem potentia in Deo admittant, saltem ratione nostrâ: sic namque loquitur S. Thomas, ut scè. precedente vidimus, numero septimo, & alii passim.

Hinc Pater Suarez disp. trigesima Metaphysicæ, Sectione decima-quinta numero nono, & sectione decima-sexta numero undecimo, cum aliis docet, esse in Patre intellectum per modum potentia respectu Filii, & in Patre & Filio voluntatem per

IV. Actus primus in Deo nullam arguit imperfectionem.

Aliud est, esse potentiam, aliud in potentia.

V. Declaratur alterius, quo modo hic actus primus distinguitur à secundo.

VI. Non obstat actui primo, Deum esse essentialiter actu intelligentem.

Non magis repugnat Deo conceptus actus primi, quàm conceptus Entis.

VII. Obij: Deus est actus purus, Ergo non est actus primus.

VIII. Potentiam aliquam in Deo statuit possum Theologi.

per

SECTIO OCTAVA.

Resolvitur quaestio circa ultimum
constitutivum Essentiae
Divinae.

per modum potentiae respectu Spiritus Sancti. In libro sexto de Trinitate cap. quinto, ex communi, ut ait, Theologorum sententia, affirmat dari in Deo potentiam, non solum respectu termini producti, Filii scilicet & Spiritus Sancti, sed etiam respectu actuum notionalium, sive actus hi sunt relationes Paternitatis, & Spirationis activae, sive intellectio & volitio connotantes relationes praedictas, secundum diversas in materia de Trinitate hac de re sententias, & tamen certum apud omnes est, nullam admitti posse in Deo potentialitatem, & Essentiam Divinam, etiam ibi, esse actum purissimum.

IX.
Essentia est
radix Attributorum, &
tamen actus
purus.

Deinde haec difficultas in aliis omnibus Dei Attributis, *Iustitia, Misericordia, &c.* solvi debet: ideo enim vocantur Attributa, quia attribuuntur, & accedunt ratione nostrae Essentiae, & ab illa, nostro intelligendi modo, exiguntur: nullus tamen propterea potentialitatem in Deo, vel per umbram, admittendam censet, sed eum omnes docent esse actum purissimum.

X.
Declaratur
quo pacto
actus primus
& actus purus
non se
invicem excludant.

Respondetur itaque, ad actum purum sufficere, quod Essentia Divina cum illis Attributis, & actus primus seu radix & vis intelligendi cum actuali intellectione non faciat veram compositionem, nec actualis intellectio illi insit tanquam potentiae Physice receptivae, quae semper imperfectionem involvit Deo repugnantem: at verò quod ratione nostrae conceptus varii inadæquati de Deo formentur, qui in ipso sunt identificati, nullam arguit imperfectionem, sed perfectionem potius: ostendit enim Deum esse Ens simpliciter infinitum, omnesque rerum creaturarum excellentias, quae in ipsis dispersa reperiuntur, in se uno identificatas, longè perfectiore modo completi.

XI.
Qualis sit
hac prioritas
inter actum
primum &
secundum.

Quaeres, in quo sita sit prioritas, quam ratione nostrae statuimus inter hunc actum primum intelligendi in Deo, & actualem intellectionem, inter Essentiam & Attributa. Resp. in eo consistere, quod quoties in rebus creatis praedicata rationibus haece in Deo mente praecisis similia inveniuntur realiter distincta, vel unum producat aliud, ut in principio intelligendi contingit respectu intellectionis creatae, & in essentia respectu passionum, vel saltem tanquam radix illud exigat, quod de gratia dici communiter solet respectu habituum supernaturalium, quorum infusionem postulat, quamvis habitus isti supernaturales à gratia Physice non prominent. Idem dicunt multi de Essentia in creatis, quam licet asserant exigere passiones, Sol nimirum exigit lucem, ignis calorem, &c. aiunt nihilominus passiones haece, non ab essentia, sed à generante produci.

XII.
Concluditur,
cum intelli-
gendi in Deo,
esse actum
primum.

Est ergo in Deo vera virtus intelligendi, quae per actualem intellectionem tendit in objectum: haec autem virtus, ut ab actuali intellectione distincta, est actus primus, cum planè praescindat ab actu secundo, ut ostensum est, eumque postulet, habetque se instar substrati in denominatione intelligendis, nempe tanquam in quod denominationem illam recipit, quemadmodum in aliis denominationibus *Iusti, Boni, Omnipotentis, &c.* in Deo contingit. Plura hac de re addentur infra Disputatione vigesima-sexta, sect. secundâ, dum de actu primo volendi.

EX omnibus haecenus dictis concludo cum Vasquez prima parte quaestione decima-tertia articulo secundo & Disp. 102, capite primo, & Disp. 119, capite tertio, & alibi. Molina & Maratio supra citatis Sectione sexta numero quinto. Granado prima parte disp. 3. de Scientia Dei, sect. 2. Alarcon tract. secundo cap. quinto, P. Arriaga Disputatione decima-sexta sectione quarta, & aliis; ultimum & Metaphysicum conceptum Essentiae Divinae constitutum non consistere in actuali intellectione, sed in conceptu ratione nostrae actualem intellectionem antecedente, actu scilicet primo intelligendi, quem in Deo admittendum esse, hujus decursu disputationis ostendimus.

I.
Essentia Divina non consistit in actuali intellectione, sed in illius radice.

Haec videtur clara mens sanctorum Patrum, quos supra retuli Sect. 2. num. 5. qui eodem modo loquuntur de Scientia Dei seu Sipientia, ac de aliis Attributis, eamque dicunt non esse Naturam seu Essentiam, sed circa Naturam seu Essentiam: sic enim, ut vidimus, loquitur S. Gregorius Nyssenus, Nazianzenus, Cyrillus, Damascenus, & alii passim. Haec verò Patrum dicta necessarid intelligenda sunt secundum rationem nostram, & per intellectum: realiter siquidem, & à parte rei certum est Attributa non esse circa Naturam, sed ipsissimam Naturam.

II.
Negant Patres, Essentiam Divinam consistit in actualem intellectionem.

Hoc etiam apertè docet S. Thomas, tum alibi, tum prima parte in Praefatione ad Quaestionem 14. ubi ait, sibi jam in animo esse de iis agere quae spectant, non ad substantiam seu Essentiam Dei, sed ad operationem, tum internam, intellectionem scilicet & volitionem; tum etiam externam, exercitium nimirum Omnipotentia. Quibus verbis & negat actualem intellectionem seu Scientiam esse de substantia & Essentia Dei, eamque pari modo se habere asserit cum Omnipotentia, quae tamen juxta omnes non spectat Metaphysicè loquendo ad primum Dei conceptum. Item quaest. 26. disputans de divina Beatitudine art. 2. Corpore, *In Deo, inquit, non est aliud esse & intelligere secundum rem, sed tantum secundum intelligentiam rationem.* Hinc ulterius probat, beatitudinem Dei (quam ibidem consistere ait in intellectione, sicuti beatitudinem nostram) non esse formaliter ipsam Essentiam Dei, sed Attributum. Unde ad primum, *Licet, inquit, Deus sit beatus per suam Essentiam, non tamen hoc ei convenit secundum rationem Essentiae, sed magis secundum rationem intellectus.*

III.
S. Thomas ait Essentiam Divinam non consistere in actualem intellectionem.

Nec sibi aut nobis contrarius est sanctus Doctor locis à contrariae sententiae Auctoribus afferri solitis. Inprimis enim prima parte quaestione decima-quarta articulo quarto, dum ait, *Intelligere Dei esse ejus substantiam;* loquitur de identitate tantum reali; ut patet ex ultimis verbis in Corpore illius articuli positus, *Ex eo scilicet quod Deus dicatur intelligens, nullam ponit in ejus substantia multipliciter; realem scilicet: nam, ut numero praecedente vidimus, in Praefatione hujus quaestionis 14. docuerat, intellectionem Dei ratione nostrae non esse ejus substantiam;*

IV.
Explicatur dicta quaestio S. Thomae circa Essentiam, & Intellectionem Dei.